รอยจรัล
ไพฑูรย์ ดอกบัวแก้ว
สถาบันวิจัยสังคม

โคลงพื้นวัดพระสิงห์ (๑)

โคลงพื้นวัดพระสิงห์ หรือโคลงส่อสัทธาพระสีหราม แต่งด้วยโคลงสี่สุภาพโดยแสนสิริวิชา เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๗๐ เนื้อหาว่าด้วยการเฉลิมฉลองวิหารวัดพระสิงห์ จ.เชียงใหม่ ต้นฉบับเป็นเอกสารใบลานของวัดพระสิงห์ คัดลอกด้วยอักษรไทยนิเทศ แปลโดยพรรณเพ็ญ เครือไทย นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สาระสำคัญในโคลงเรื่องนี้มีสิ่งที่น่าสนใจหลายประการด้วยกัน กวีผู้แต่งขึ้นต้นด้วยการไหว้ครูว่า

๑. นบพระพิเศษแก้ว คุณจง จุ่งรา
เป็นเขื่อนขึมคือวง แวดเกี้ยว
โข่ขามขวากหลอนหลง ปึกป่า
พะเพิกเสียเผี้ยนเผี้ยว เพื่อนี้ไตรคุณ

กราบนบแก้วสามดวงอันเป็นสิ่งพิเศษ ขอให้เป็นเขื่อนปราการป้อง หากแม้หลงป่าดงพงพี ขอให้รอดพ้นอันตราย ด้วยคุณของพระรัตนตรัย

๒. ยังมียศสิ่งสร้าง เป็นเฉลิม นึ่งแม่
เปรมปราบรินมาเดิม แม่นหมั้น
มังรายปลูกแปลงเปลิม เรืองราช ฤทธิ์เอ่
ไว้ราชฝูงเจ้าชั้น แก่ผู้มีเมือง

ยังมีสิ่งอันเป็นยศศักดิ์สูงส่งมาแต่โบราณกาล ซึ่งพระญามังรายได้สร้างไว้ให้แก่ราชตระกูลวงศา นั่นคือเมืองเชียงใหม่

๓. เมืองนี้เดิมแด่หื้อ โดยตาม
ฉันภงางาม เฉกได้
ม่านเม็งบ่าวฝูงราม มาร่วม รสเอ่
บางเทื่อไทยท้าวใต้ สู่สร้างสนองชน

เมืองแห่งนี้เปรียบเสมือนหญิงงาม ดังนั้น พม่า มอญจึงปรารถนาอยากได้บางครั้งก็ตกเป็นของไทย

๔. เมืองพิงเมืองลูกไน้ เปรมปรีดิ์
เสิกม่านเม็งกวนควี บ่หมั้น
อยู่มาพร่องบ้างหนี บ้างนั่ง นิดเอ่
บางเทื่อพระเจ้าชั้น เจื่องผู้ขุนธรรม

เมืองพิงค์ที่มีความเปรมปรีดิ์ศรีสุข พม่า มอญผลัดเปลี่ยนกันมารุกราน บางครั้งพ่ายแพ้ บางทียึดครองอำนาจ แต่บางครั้งกษัตริย์เชียงใหม่เข้มแข็ง

๕. หลายหลายหมื่อาจอั้น สังขยา
ล้ำล่วงฝูงรารา ราชท้าว
ทิศคุณนาสุขเสพ เสวยเอ่
กวมเกิ่งชำพูน้าว เน่งน้อมในอาณา

ลำดับกษัตริย์หลายองค์ทรงปกครองมาไม่อาจจะนับได้ ทั่วทุกทิศบนอาณาจักรแห่งนี้ มีแต่ความสงบ สุขสบาย

๖. บางที่หาหร่างรั้ง โคจร
ช้างแรดแกมวุยวอน ค่างเต้น
ทุยโทนทอกสิงขร กวางยาบ เยื้องเอ่
ละเลื่อมลายแล้วเหล้น เถี่ยงถ้องเสือหมี

บางครั้งก็กลายเป็นเมืองร้าง เป็ เที่อยู่ของช้าง แรด ลิงค่าง กระทิง กวาง หลากหลายไปด้วยสรรพสัตว์เสือหมี

๗. จักชักวิบากเบื้อง บาจง
โอมโอมสุรวง ท่านท้าว
พาเมียยาตรยิ่งหง หิวหอด หุเอ่
ลงสู่สรมนั้นด้าว ด่านนั้นรสี

จะเปรียบเทียบเรื่องราวในอดีต คล้ายกับกษัตริย์ท้าวสุรวง ซึ่งพาชายาออกจากเมืองเดินป่าไปบวชเป็นฤาษีด้วยกัน

๘. อิดพักหิวหอดแห้ง นิทท์
คายขว้างมณียัง ปากไว้
รสีแอ่วเอิ้นผัง ผึง แฝนเอ่
ประจวบคว้าแก้วได้ วิ่งวิดอมฉบาน

ครั้นเดินทางเหน็ดเหนื่อยก็หยุดนอนพัก ทรงคายแก้วมณีออกจากปาก แต่ด้วยจิตใจห่วงกังวัล จึงทรงคว้าแก้วมาอมไว้ในปากดังเดิม